

Új erdőképet mutat a hegyvidék

Visszatér az eredeti vegetáció a Keszthelyi-hegységbe

Az ismétlődő aszályos évek következtében fellépő száradás, majd az ezt követő gombakárosítások miatt a feketefenyők 70 százaléka eltűnt a Keszthelyi-hegységből. A kivágott fákat alapvetően az őshonos virágos kőris, molyhos tölgy fajok váltják fel, sok barkóca berkenyével, cserrel, korai juharral. Az egészségügyi fakitermelési munkák meghatározó részével végzett a Keszthelyi Erdészet, a táj már az új arcát mutatja az itt élőknek és a turistáknak. Az erdő természetes úton megújul, visszatér a feltételezett eredeti vegetáció.

Balatonedericstől Keszthelyig a táj képét jelentősen meghatározta az 1860-as években idetelepített feketefenyő. Ebben az időben az akkoriban helyben élő erdőbirtokos Festetics család a kopár területek fásítására telepített fenyőt, majd az 1950–60-as években a Keszthelyi-hegységben őshonos molyhostölgy- és virágoskőris-állományokat alakították át feketefenyőre. A dolomit alapkőzen lévő sekély termőrétegű talajokon a fenyők jól érezték magukat.

Érdekes áttekinteni az *Erdészeti Lapok* 1881. évi januári számát, amelyben jó látható, hogy a legeltetéssel kopárrá tett hegységet milyen áldozatos munka árán erdősítették újra: „Fenyőcsemeték cserepes ültetése és veténykertek megvédelése. Riedl Ödön erdőmester úr adatai nyomán közli: Kabina János, kat. felügyelő.” Az 1901. évi lapszámban olvashatjuk a megerősítést: „Hazai erdőkből. I. Kopárok beerdősítése gróf Festetics Tassilo keszthelyi uradalmában.”

A Soproni Egyetem Termőhelyismerettani Intézeti Tanszéke kutatást végzett, amely megerősítette, hogy az

erdészeti klímaosztályozás alapján a hegység jelentős része erdőssztyepp osztályba sorolható.

A területre általánosan rossz vízgazdálkodású talajok jellemzőek. A sziklás-köves váztalajok és a rendzinák adják a meghatározó talajtípusokat. Ahol lösz, illetve homok rakódott a dolomit ágyazati kőzetre, sekély termőrétegű barnaföldek, rozsdabarna erdőtalajok alakultak ki. A völgyek lejtőhordalékos

területein agyagbemosódásos barna erdőtalajt találunk, de ez nem meghatározó a területen.

A talajok alacsony vízkapacitása, nagy vízáteresztő képessége az a két tulajdonság, amelyek rendkívül kiszolgáltatottá teszik a hegység erdeit. A hosszú aszályos időszakok, a hőség és forró napok növekvő gyakorisága veszélyezteti az erdőállományok fennmaradását.

Sajnálatos, hogy az erdészeti termőhelyismeret-tan háttérbe szorulni látszik, pedig a tágan értelmezett termőhely változását jól mutatják az erdőkárok, és csak remélni tudjuk, hogy az erdőgazdálkodási módszerek változtatásával követni tudjuk a gyors folyamatokat.

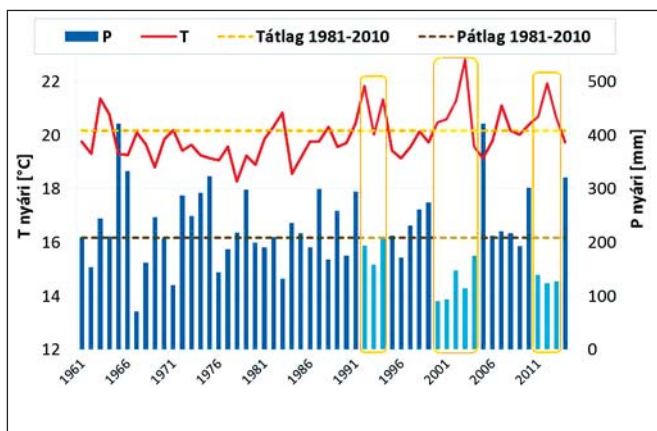
A NÉBIH Erdészeti Igazgatóságával és a NAIK ERTI-vel együttműködve klímamonitoring megvalósításába kezdett a Bakonyerdő Zrt. Ennek keretében kihelyezésre került számos meteorológiai állomás, továbbá egy erdei körülmények között használható állományalatti mérőállomás, amely a talaj nedvességtartalmának adatait is rögzíti három különböző mélységben, a hőmérséklet- és relatív páratartalom adataival mellett. Természetesen az adatok egy honlapon keresztül folyamatosan megtekinthetők, értékelhetők.

A műszer az egyéves tesztüzem során bizonyította alkalmasságát. A műszerek számának növelésével, az erdő jellemzőinek felvételezésével cél, hogy alaposabban mérjük, megismerjük a folyamatot, amely a jelentős pusztulás hátterében áll.

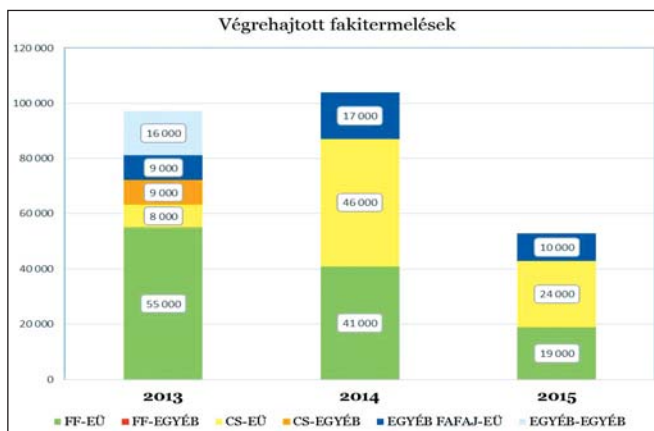
A legutolsó erős száradást a kilencvenes évek végén tapasztalták a keszt-

Legeltető gyerekek Diás felett 1934-ben (Balaton Múzeum archívuma, Hoffmann Pál)

Keszthely nyári hőmérséklet- és csapadékidősorai 1961-2014 között

Végrehajtott fakitermelések

helyi erdőkben, az erdészetnek akkor is ki kellett termelnie az elszáradt egyedeket. A 2011-es, 2012-es esztendő is két rendkívül száraz év volt. A két aszályos év a fenyőket erőteljesen legyengítette, 2012 tavaszától erős tűvörösödés, pusztulás volt tapasztalható. Mindezt jeleztük a Veszprém Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságának, amely 2012 augusztusában elrendelte a száraz fenyők kivágását, növény-egészségügyi és kárfelszámolási szempontok alapján.

A kárfelszámolás megkezdésekor már tapasztalható volt, hogy a száradás a felmért terület kétszeresére terjedt ki. Szemmel láthatóan a tűvörösödés, a hajtáspusztulás felgyorsult.

A legyengült fák a fenyőtű- és hajtáskárosító gombák következtében tovább veszítették lombzatukat. Az erdészeti hatóság az elrendelt fakitermelések folytatásáról, kiterjesztéséről hozott döntést.

A károsítás túlnyomó része Keszthelytől Balatonedericsig húzódó ún.

dolomit régióban található. Szinte tragikus, hogy 2014-ben mindemellett a cser egészségügyi termelése meghaladta a feketefenyőét. A NAIK ERTI vizsgálata kimutatta, hogy a felelős a *Biscogniauxia mediterranea* nevű

gomba, amely egyértelműen az aszálystressz következtében képes a soha nem látott mértékű pusztításra. A gomba nem kímélte sem a fiatal, sem az idős csereseket.

A kárfelszámolással a közelmúltban végeztünk. A száradással érintett terület mintegy 3500 hektárt tett ki. A kitermeléssel a feketefenyők 70 százaléka eltűnt a Keszthelyi-hegységből, a cserések jelentősen károsodtak.

A termelés során az élő fákat megóvtuk, de így is jelentősen megváltozott a hegység Balaton felőli tájképe, ahol korábban a feketefenyők álltak. A cserésekben sok helyen teljes területen mesterséges erdőfelújításokat kellett elvégezni. Minden károsítás ellenére továbbra is bízunk a cser fafajban, és a makkvetéssel történt erdősitések ígéretes eredményt mutatnak.

Feketefenyő-ültetés a Balaton-törvény korlátai és a terület természetvédelmi besorolása miatt nem lehetséges. A fafaj idegenhonos besorolása érdekes kérdés, hiszen éppen ez a fafaj teremtette meg a feltételeket, hogy a kopárokon kialakuló termőrétegen őshonosnak tekintett lombos fajok nyerjenek teret. A tájképi hatás tekintetében – különösen a nagy volumenű idegenforgalomra, turizmusra gondolva – határozottan hiányzik a hegyvidék örökzöld megjelenése.

Ami eddig a téli időszakokban is üde zöld volt, az ettől kezdve átláthatóbbá, de kopár hatásúvá válik, viszont biológiailag változatosabb lett az erdő a kisebb sziklagyepekkel, cserszömörécés foltokkal.

Jagicza Attila

osztályvezető, Üzemtervezési és Szakfelügyeleti Osztály, Bakonyerdő Zrt.

Szakács István

erdészeti igazgató, Keszthelyi Erdészet, Bakonyerdő Zrt.

Keszthely 52A